

Eksegeza evangelije

2018/2019

izr. prof. dr. Maksimilijan Matjaž

I. POLARNA ZGRADBA
Markovega evangelija

<p>Kristus in Božji Sin-Sin človekov</p> 	<p>Naslov 1,1</p> <p>Zasnova (Prolog) 1,2-15</p> <p>I. 1,16 – 8,29</p> <p>Preobrat 8,30</p> <p>II. 8,31 - 15,47</p> <p>Razplet (Epilog) 16,1-8</p> <p>Dodatek 16,9-20</p>	<p>Kristus</p> <p>Sin</p> <p>človekov</p> <p>Božji Sin</p>
--	--	--

© M. Matjaž, Eksegeza NZ_Markov evangelij_1

POLARNA ZGRADBA
Markovega evangelija

<p>Kristus in Božji Sin</p>	<p>Mr 1,1</p> <p>I/1 Naslov in teološki povzetek</p> <p><i>Začetek evangelija Jezusa Kristusa, Božjega Sina.</i></p>	<p>Ἀρχὴ začetek a) b)</p>
<p>Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ [υἱοῦ θεοῦ].</p>		<p>izvor, počelo c)</p>

© M. Matjaž, Eksegeza NZ_Markov evangelij_1

I/2 Nadaljevanje prve zaveze (Mr 1,2-8)

- Marko začne svoj evangelij s sklicevanjem na povzetek preroških napovedi Prve zaveze (1,2-3).
- ... kakor je zapisano... (Mr 1,2-3)
- Trije načini razodevanja Boga:
 - a) 2 Mz 23,20 ZGODOVINSKO
 - b) Iz 40,3 PREROŠKO
 - c) Mal 3,1.23-24 ESHATOLOŠKO

1/2 Nadaljevanje prve zaveze (Mr 1,2-3)

- ZGODOVINSKO (2 Mz 23,20)
 - Glej, angela pošljem pred tvojim obličjem, da te obvaruje na poti in te pripelje v kraj, ki sem ga pripravil.
- 2 Mz 14,19; 4 Mz 20,16
- Stara zaveza je zgodovina izpolnjevanja Božje obljube
 - „pot“ do kraja, ki sem ti ga pripravil
- „Kraj“, ki ga je Bog obljubi Abrahamu, moramo razumeti kot temeljno sestavino Božje obljube (prim. 1 Mz 12,7 – prva obljuba).
 - V 1 Mz 28,4 "Abrahamov blagoslov" pomeni posest obljubljenih dežele.
- Posest obljubljenih dežele prestavlja poglobljeno temo celotnega narativnega dela Stare zaveze.

1/2 Nadaljevanje prve zaveze (Mr 1,2-3)

- PREROŠKO (Iz 40,3)
 - Glas kliče:
 - V puščavi pripravite pot GOSPODU, zravajte v puščavi cesto našemu Bogu
- Iz 40–55: obdobje **izgnanstva** (Drugi Izaija)!
- Glas kliče: prerok = GOSPODOVA usta; prim. 1,20; 58,14; Jer 9,11; Mih 4,4.
- Gre za pot, po kateri bo Bog peljal izvoljeno ljudstvo iz Babilona na Sion;
 - v prenesenem pomenu gre za pot, ki pelje do srca izvoljenega ljudstva.

1/2 Nadaljevanje prve zaveze (Mr 1,2-3)

- ESHATOLOŠKO (Mal 3,1,23-24)
- Knjiga preroka Malahija je zadnja knjiga Svetega pisma Stare zaveze (LXX).
- Z Malahijo se zaključí čas preroštva.
- Malahija napove dovršitev zgodovine, konec časa, pred tem pa bo Bog dal človeku še eno možnost, da se spreobrne.
- Poslal bo novega preroka Elija (prim. 1 Kr; 2 Kr).
- Ponovni Elijev prihod se navezuje na poročilo o njegovem vnebovzetju (2 Kr 2,11).

ELIJA

- Sodba na Karmelu (1 Kr 18); Na Karmelu se na kraljev ukaz zbere 450 Báalovih in 400 Ašerinih (Báalova soproga) prerokov.
- Izraelsko ljudstvo **se ni spreobrnilo** zaradi doživetja Božjega ognja in moči na Karmelu.
- Mojzes se je na vrhu Sinaja postil 40 dni in 40 noči, (2 Mz 24,18; 34,28; 5 Mz 9,9.18).
- Izročilo o Eliju se **povezuje z izročilom o Mojzesu**. Votlina na Horebu spominja na skalno razpoko v 2 Mz 33,22, pred katero je Mojzes smel videti Boga v hrbet.
- **Teofanija – razodetje Boga**. Bog ni v spektakularnih pojavih.
 - Opisan kot »glas rahlega šepeta« ali »tiho, lahko šumljanje« (v. 12).

1/3 Janezov krst (Mr 1,4-8)

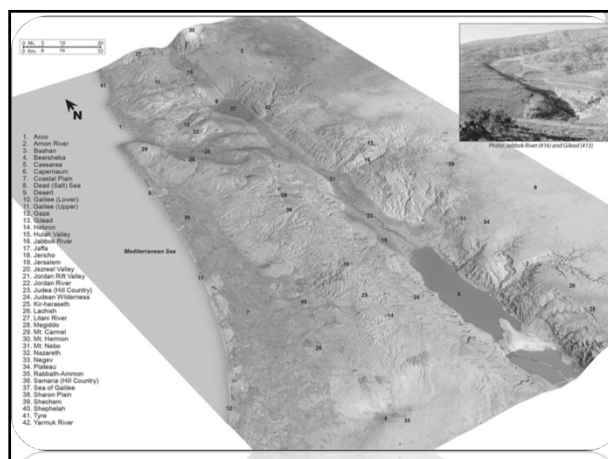
• Janez krščuje v puščavi ... (1,4)
Mt 3,1-12; Lk 3,1-9.15-17; Jn 1,19-28

• 1QS 8,12-16: »In ko ti (pripravniki, op. avt.) postanejo skupnost v Izraelu v skladu s temi smernicami, naj se ločijo od bivališč mož krivičnosti in gredo v puščavo, da tam pripravijo pot Njemu, kakor je pisano: »V puščavi pripravite pot GOSPODU, zravnajte v pustinji cesto našemu Bogu«.

1/3 Janezov krst (Mr 1,4-8)

- Opis Janeza Krstnika (Mr 1,6) - klasični puščavski prerok!!
 - iz kamelje dlake, tj. iz grobega blaga, spletenega iz kamelje dlake;
- značilno oblačilo prerokov (prim. Zah 13,4), zlasti Elije.
- 2 Kr 1,8 Rekli so mu: »Mož je nosil obleko iz dlake in bil opasan z usnjanim pasom okoli ledij.« Oni pa je rekel: »To je Tišbéjec Elija!«

I/3 Janezov krst (Mr 1,4-8)

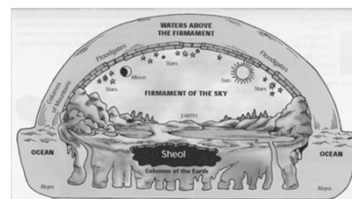
Dajali so se mu krstiti (1,5)

- obredne kopeli (*mikwah*) in očiščevalna umivanja,
 - navade kumranskega občestva (prim. 1QS 3,2-12);
- starejši obred potapljanja za vključitev prozelitov (spreobrnjenec) v judovstvo.
- Janezov krst kot znamenje spreobrnjenja
 - To je krst odločitve, krst spreobrnjenja in odpovedi hudemu.
 - Eshatološko dejanje - priprava na Gospodov dan.
 - Znamenje spokornosti;
 - novi Elija!

I/4 Jezusov krst (9-11)

nebesa, ki se razpirajo (1,10)

- izraz ponazarja novo, eshatološko bližino Boga, ki stopa iz svoje skritosti v posebno odrešenjsko navzočnost

I/4 Jezusov krst (9-11)

Jezusov krst (9-11)

... kakor golob ... (1,10)

- Mnogopomenski simbol:
 - vesoljni potop, golobica z oljčno vejico – simbolom sprave in miru (prim. 1 Mz 8,8-12)
 - pripoved o stvarjenju: Božji Duh je vel nad vodami (1 Mz 1,2)
 - golobice v Vp 2,12 oznanjajo konec deževne dobe in začetek pomladi;
- Golob naznanja novo dobo, dobo odrešenja – nebeškega kraljestva, ki je nastopilo z Jezusovim prihodom.
- Golob v grškem svetu kot božanska ptica.

I/4 Jezusov krst (9-11)

Jezusov krst (9-11)

... Ti si moj ljubljene Sin ... (1,11)

- Naziv Ljubljene Sin ne kaže samo na pasivno razmerje sinovstva, ampak na aktivno in edinstveno razmerje ljubezni med Očetom in Jezusom-človekom.
- Sin človekov: 1,11; 9,7; 12,6
- prim. 1 Mz 22:
- “... svojega sina, svojega edinca, ki ga ljubiš, Izaka ...”
- V hebrejščini »moj sin« (beni):
 - lahko pomeni »sin moj« (vokativ): »Bog si bo preskrbel jagnje za žgalno daritev, moj sin«.
 - lahko pa pomeni »mojega sina« (akuzativ): »Bog si bo preskrbel jagnje za žgalno daritev, mojega sina«.

בְּנִי
אֵלֹהִים

I/5 Skušnjave v puščavi (1,12-13)

- 12 *Takoj nato ga je Duh odvedel v puščavo.*
- 13 *V puščavi je bil štirideset dni in Satan ga je skušal. Bil je med zvermi in angeli so mu stregli.*
- Puščava (judejska) je redko naseljeno ozemlje, ki sega od Jeruzalema do Hebróna in Mrtvega morja oz. spodnjega Jordana

I/5 Skušnjave v puščavi (1,12-13)

- Motiv puščave!
 - Mojzes in Bog v gorečem grmu (2 Mz 3);
 - kraj, kamor Bog ukaže Izraelcem, naj ga gredo častit (2 Mz 3,18);
 - kraj, kjer so bili Izraelci priče Gospodovemu veličastvu (2 Mz 16,10);
 - v puščavi Bog da svojemu ljudstvu mano, nebeško hrano (2 Mz 16,14.32);
 - v puščavi se sklene zaveza (2 Mz 24).
- **puščava** kot kraj v katerem Bog oblikuje človeka.

I/6 Oznanilo Kraljestva (1,14-15)

- Janez je bil izroččen (*paradidomi*)
- Jezus je oznanjal *Božji evangelij* (τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ)
 - 1,1.14.15; 8,35; 10,29; 13,10;14,9; 16,15
- „Čas se je dopolnil *Božje kraljestvo* (ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ) se je približalo“
 - 1,15; 4,11.26.30; 9,1.47; 10,14.15.23-25; 11,10; 12,34; 14,25; 15,43

I/7 Poziv k spreobrnjenju in veri (1,15)

- „*Spreobrnite se in verujte evangeliju*“ - μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.
- Okvir, v katerem potrebno brati in razumevati vsak evangeljski odlomek (prim. 8,15; 8,33)
- Pripravljenost spreobrniti se je predpogoj, da lahko Božje kraljestvo v učencu (in bralcu) zaživi.
- Gr. beseda *metanoia* – „onstran misli“, „misliti preko“, *spremenitev mišljenja; spreobrnjenje, pokora.*
- Prevod starozaveznega termina **šub**, ki pomeni *sprememba smeri, obrnitev od nečesa in vrnitev k izhodišču.*